برنجی سنه نومرو ٦٠ — ١٩ شوال ١٣٣٠

صالی

١٨ ایلول سنه ١٣٢٨ — ٣١ ایلول افرنجی سنه ١٩١٢

سرمحرر : شهبندر زاده فلبه‌لی
احمد حلمی

محل اداره‌سی :
جغال اوغلنده « حکمت » اداره خانه‌سیدر . .
حقه‌مقرون، اغراضدن سالم افکار ومقالاته صحیفه‌لرمز آچیقدر.

نشری تاریخندن اون کون کچمش نسخه‌لر ایکی غروشدر .

«HIKMET»
Journal turc, quotidienet politique
DIIRECTEUR-PROPRIETAIRE :
A. HILMY CHEHBENDER

حکمت

اداره مدیری : فلبه‌لی
محمد زهنی

اشترا بدلی :
برسنه‌لکی ٩٥ ، آلتی آیلغی ٥٤ غروشدر .
پوسته اتحادینه داخل ممالك اجنبیه ایچون قرق فرانقدر.

اعلانات ایچون اداره مدیریله کوروشمك لازمدر .

ABONNEMENT
un an : 95 piastres, six mois 54 p.
Uuion postale : un an, 40, six moi, 25 Fr.
Rédaction : Constantinople, Djagal oglou

نسخه‌سی : ١٠ پاره‌در

حقیقته خادم یومی غزته‌در

نسخه‌سی : ١٠ پاره‌در

إنظار ملته

و انظار عبرته !

یاریشه اشتراك ایده‌جك حیواناتك

اصول ادمانی

نام اثر مفیددن برآیده اوتوز دانه صاتیلابیلمه‌سی‌ی مناسبتیله

دوغربسی‌یا ، بعض احوال وارکه ملتك اوقدر یازار قسمنك حالت روحیه‌سی حقنده ارباب تأملی یأسلره دوشوریبور .

سفاهته ، رزالته دائر یازیلان اثرلر ، یاغما ایدیلیور . « زنباق »ك یارمشر لیرایه قدر صاتیلدیغی خاطرلرده‌در .

هیچ برفائده‌یی مفیداولمایان ذوقه، اکلنجه‌یه، تحفاغه دائر اثرلره‌ده آز چوق رغبت وار .

لکن مفید وجدی اثرلر ایچون اصلا رغبت یوق . بلکه خاطرلرده‌درکه محمد رشدی بك « یاریشه اشتراك ایده‌جك حیواناتك اصول ادمانی » نامیله براثر یازدیغی وحاصلاتی کاملاً طیاره اعانه‌سنه ترك ایدلدیکی غزته‌لرده اعلان اولونمشدی . کمال تأثرله خبر آلیورزکه شیمدی‌یه قدر اثردن انجق اوتوز دانه‌صاتیلا - بیلمشدر! انسان بویله حالری کوریبورده کندی کندینه بوتون بر مرارتله صوریبور : عجبا بو ملت ، یاشامق ایسته‌میورمی ؟ یوقسه محکوم یاشامق ایله شان وشرف آلتنده یاشامق آراسنده فرق بولمیورمی ؟

دعوایه کلنجه : هرکس بیوك کوچوك وطنپرور ، حمیتلی ، عاشق حریت وسائره ... لکن فعلیاته کلنجه : بونلردن برذره بیله یوق .

بوراسی جداً تأمله محتاجدر . بز ، بو کیدیشله ساحهٔ جدالده دیکیش طوتدیرامایز .

اوقوریازار طاقه‌قمی ؛ متنور کروهی وطن وملتنه قارشی بودرجه‌لرده بی‌حس ولاقید اولان بر ملت ، جدل - حیاتده ناصل غلبه ایدر وناصل پایدار اولور ؟

عناصر غیریر مسلمه‌نك ، جماعت وملتلری حقنده هرمناسبتیله اظهار ایتدکاری علوجناب وفدا کارلغی کوپروبده بزده‌کی قانسزلغه شاشمامق واوتانمامق ممکن اولمیور .

ملتك علو جنابنه وکندی تشبث شخصیسنه کووه‌نن برارمنی معارف جمعیتی ، آز زمانده یوز مکتب آچمش وبیکلرله لیرالق بربودجه‌یه مالك‌در .

عثمانلی عناصر غیر مسلمه‌سنك ، خسته‌خانه‌لری ، یتیم ملجألری ، مکتبلری ، ادبی جمعیتلری ، تعاون صندقلری والحاصل هر شیلری‌وار . لکن اونلرك توکنمز خزینه‌لری، هر فردلرینك ملیت وجماعته قارشی حس ایتدیکی وظیفه‌ه وتوددر . ایشته بزده تماماً مفقود اولان‌دده بودر .

بز یالکز هوادن پاره الده ایتمك ومتمادیاً راحت وسفاهت ایچنده ، مسکین وذلیل بر حیات کچیرمك حسیله متحسسز . بیلدیریم سرعتیله کچن و واصلا دوام ایتمه‌ین بعض آنلره، وظیفه پرورلکله بکزه‌ین بعض مبهم حسلر دوییورسه‌قده ، هیهات که بونلر، بزم وجدانلرمزده استیناس امکانی بولامیور .

: سر تمشیت خبر :

بو آرابه نصل یوریر !

آرتق بومملکتده انسان ایستدیکی کبی رؤیا بیله کوره‌میور . هله شوکونلرده رؤیامعبرلکی ایتمك اوقدرزورکه ... کچن کون احبادن بری، رؤیا کورمش، کلدی ، سویله‌دی و : امان‌شونی تعبیرایت » دیدی .

نه‌رؤیا! بن‌دکل آ ، معبرلرك پیری‌ده شاشیرز. دوستم رؤیاسنی شویله نقل‌ایتدی :

« ایچریسی مینی مینی یاوریلرله دولو بر آرابه کوردم . بوکا ، یورویشلرندن یورغون ویاشلی اولدقلری بللی برچوق بیکرقوشولمشدی. بونلر ، لاقیدانه وآهسته بررفتار ایله ارابه‌یی سوروکله‌یوب کوتوریبورلردی .

برچوق سسلر ، باغیردی : بوکیدیشله آرابه منزل مقصوده وارماز . اقشامه قدر منزلخانه‌یه وصول غیر ممکن . حالبوکه یوللر تهلکه‌لی . اورمانلر کچه‌جکز ، قورد وار ، آیی‌وار، حیدودوار..... مطلقا پوصویه‌دوشه‌رز. بویله یورغون وآرغین حیوانلرله آرابه ناصل یوریر ؟ »

*

آرابه‌جی ، سسلره حق ویردی . اختیار بیکرلری آرابه‌دن چیقاردی وصالیوردی .

کنج ، توانا ووکوزل حیوانلر کتیردی، آرابه‌یه قوشدی .

نه کیدیش‌ن ، نه کیدیش ! یعنی نه‌قوشش! لکن سسلر یه‌ینه یوکسلدی .

« یاهو ! بو بوتاصل کیدیش؟ حیوانلر یولدن کیده‌جك یرده‌ده کاه صاغه ، کاه صوله ، اوته‌یه بری‌یه ، سکیکیرتوت کیدییورلر . بوکیدیشله منزلخانه‌یی بو بولمق ممکن دکل . ایشته یولده غیب اولدی . ه. هانکی طرفه کیتدیکمز مجهول. بلکه‌ده دونه‌ه دولاشه ، ینه نقطهٔ عزیمتمزه کله‌جکز ، بلکه‌بلکه‌ده اك قورقولی اورمانلردن برینه دوشه‌جکجکز . . امان ، امان حیوانلر قیچ آتیور، بربربرینی ایصیریبور، یاهر! آرابه‌یی ده‌ویره‌جکلر . . . . . هی ! آرابه‌جی . . . آرابه دوریله‌جك . ج. جانم آرابه بویله آزغین ومجنون وقوشومه الیشمایشمامش خرکله‌لرله ناصل یوریر ؟»

***

براز صکرمکره آرابه یورومکه باشلادی،حتی آرابه ، منزلخانه‌یه ایصال ایده‌جك دوغری‌یوله بیله چیقاریلدی‌دی . لکن برآز صوکرا ، آرابه ینه دورمغه،ینه ینه زیقراقلره باشلادی. کورینیرده بونك سببی یوقایوقدی .

بیکرلرده،ده،هیچ برطاشقین حرکت کوروله‌میوردی . نه‌چاره‌که بودفعه یاواشلقدن ماعدا برده‌زیقراقلر کمر کوریلیوردی. سسلرینه یوکسلمکه باشلادی .

یونانلیلر ، طیاره تدارك ایتمك ایسته‌یورلر بو امل ملی‌یه یالکز اغنیا دکل ، یالکز فقرا دکل،حتی عادی وشنیع صنعتلرله اشتغال‌ایدنلر بیله اشتراك ایدییور . میخانه‌جیلر، لاترناجیلر کلخان‌بکلری،سفاهتخانه‌غارسونلری بیله اعتلای ملی ایچون بر هدیه تقدیمی مقدس بر وظیفه بیلیور. ایشته بونك ایچوندرکه مینی‌مینی یونانستان ، حمیتلی اولادینك سایهٔ همتنده ، بزم بش‌سنه‌ده تدارك ایده‌میه‌جکمز برمبلغله طیاره‌لر آلیور .

عجبا بوملت حقنده فرمان قضامی صادر اولدی ؟ عجبا دست تمشیت،بزم اعلام اضمحلالمزی‌می امضالادی ؟

اصل تأثرلره‌شایان‌شوراسی که‌وجدانسزلغك، قیدسزلغك ، حسسزلكك بوقدر مکروه ومشئوم بردرجه‌سی ، ملتك طبقات عوام وسفلیه‌سنده دکل ، بالعکس طبقات متنوره ومتوسطه‌سنده. اکر بوکروه وظیفه شناس اولسه‌یدی ، عوامه تعلیم معالی قولایلاشیردی . ایشته‌روس کنجلکی وصنف منوری، آزبرزمانده حیوان کبی موژیکلردن حساس وحقوقپرور برملت میدانه‌کتیردی . لکن بزم رهبرصنفمز بودرجه ساقط وسفلی اولورسه ، عامهٔ ملتی کیم تربیه ایده‌جك ؟ مملکتمزده‌بو ، حیات وممات مسئله‌سی‌در .

مرکزك شوحالی، یاواش یاواش محیطی‌ده صاریبیور. احتراصاته ، ذوق وسفاهته کرمی ویرمك وبونك ایچون لازم اولان مصارفی ملت‌ضرورینه وسیاست انتریقه‌لریله تدارك‌ایله‌مك مراق‌واملی، او درجه مدهش برسرعتله مجامع ملیه‌یی استیلا ایدییورکه عن‌قریب ، کویلیلر بیله رأی وفکرلرینی پاره‌ایله‌صاتمغه قالقیشاجق!

آرابه‌جی ، بو حقیقتی‌ده تسلیم ایتدی . کنج خرکله‌لری چیقاردی،ینه اسکی حیوانلره بکزه‌ین آغیر باشلی ، یورغون طورلی بیکرلر کتیردی .

« بونه حال ، یاهو ؟ آرابه‌نك یاواش کیدیشنه برده‌زیقراقلر انضمام‌ایتدی .بوکیدیشله منزلخانه‌یه دکل ، کیم بیلیر؟اللهك هانکی بلاسنه کیده‌جکز . نه‌اولوریور ، بیکرلر نه‌دن آرابه‌یی یول خارجنه سوروکلیور ؟ »

آرابه‌جی ، بوش یره بونك سببنی آرابیور وبولامیوردی . لکن بن ، ایشی کوریبوردم. اختیاربیکرلر، کیمسه‌یه‌ایشی چاقدیرمادن بربرینی دیشله یوردی . جانی یانان سس چیقارمیور اما ، جان هولیله صاغه ، صوله دوغری حیرلانیور ، آرابه‌نك دوتدیغی استقامت غیب‌اولوریوردی. جانی یانان بیکر ، فرصت بولدیغی کبی کندینی ایصیرانی دیشله‌یوردی . هایدی جان آجیسیله بر انحراف دها ! والحاصل بویاشلی حیوانلرده ، طبقی کنج خرکله‌لر کبی بربرینی ایصیریبورلردی . سسلرینه باشلادی :

« بوکیدیشله منزلخانه‌یی بولمق ممکنسز. ینه بوللرده قالاجغز، بلکه‌ده براورمانه دوشه‌جکز. قوردلر ، چاقاللر، آیلر ، حیدودلر ... جانم، بویله کیدیشله ، بوآرابه ناصل یوریر ؟ »

آرابه دورمشدی . بن‌ده اویاندم . رجا ایده‌رم . شو رؤیایی تعبیر ایدیکز .»

— بن ، بو رؤیایی ناصل تعبیر ایده‌یم ، دییه دوشونورکن ، دیکر بر دوستمز کلدی، اوکاده رؤیایی آکلاتدق . بزه دیدی‌که :

— بو رؤیا ، دیکر بر رؤیا کورولدکدن صوکرا ، تعبیر ایدیلمه‌لی‌در .

— ناصل رؤیا ؟

— دوستمز اویانمامش فرض ایدیکز . هایدی رؤیایی کورن بن اولایم . ایشته دوام ایلیورم : آرابه دوردیغی هنکامده، آرابه‌جی، بوتون بیکرلره مراجعت ایتدی . هپسنی برر برر کوزدن کچیردی . اختیار ، کنج، اون‌بش دانه‌سنی سچدی . بونلرك یکدیکریله امتزاج ایده‌جکنی اکلادی . آرابه‌یه قوشدی . کنجلرك صولت واستعجالنی ، اختیارلرك تأنی وانتظامی تهوین وتعدیل ایلیوردی . اختیارلرك بطائت وترددینی ، کنجلرك قوتی تهوین وتعدیل ایدییوردی . ایشته بوسایه‌ده آرابه ، پك‌ده سریع دکلسه‌ده ، ینه اقشامدن اول منزل مقصوده یتیشه بیله‌جك برسرعت کافیه‌ایله‌یوریورودی. آرتق بولدن چیقیلمیوردی. سسلر ، دها سریع کیدلمه‌سی حقنده تمنیلر درمیاننده دواملہ برابر ، آرتق قورددن ، آیی‌دن بحث ایتمیورلردی . والحاصل آرابه ، شویله بویله ، دوغری برجاده اوزرنده کیدوب دوریبوردی . »

رؤیانك تعبیری کندی کندینه تظاهر ایدییور . آرابه ، وطن عثمانی‌یه یولجیلر، ملته ، آرابه‌جی تدبیر وکیاستك شخص صورتنده تصورینه ، یول ، تعقیبی لازم طریق سلامته ، بیکرلر ، رجال دولته قارشولق طوتیلیرسه ، شیمدی‌یه قدر وطن آرابه‌سنك ناصل کیتدیکی وناصل کیتمه‌سی لازم کلدیکی آکلاشیلیر .

امور دولتی حسن اداره‌ایچون ، مملکتك پیر وکنج، بوتون قوای‌فعاله‌سی توحید واعمال ونیات ایتمه‌لی‌وتام برتجانس واتفاق فکرواصول ایله‌ایشه‌باشلامالی‌در . قوای‌موجوده ، سلامت وطن وملت اوغورنده صرف ایدیله‌جك یرده برقسمی ابطال ، برطاقمی اهمال اولونور وحتی بو قوتلر یکدیکریله چارپیشیر ایسه ، بوندن مدهش ضرر تصور ایدیله‌مز .

وطن ارابه‌سی ، راه سلامتده آنجق بو صورتله یاپیلمازسه ، آرابه‌یوللرده قالیر ، منزل سلامته کیدیله‌مز . قوردلر ، چاقاللر ، آیلر صالدیرمغه حاضردر . لکن ایلك آغزده قوردلرك دندان حرص واشتهاسنه دوشه‌جك واك چوق ضرر ایده‌جك بیکرلردر .

بنابرین ملی اداره سوداسنده اولانلر ، پیر اولسون ، جوان اولسون ، بو حقیقتی [illegible] ودهابویوك اضطرارلره دوشمه‌دن، دها زیاده وقت غیب ایتمه‌دن ، اك صوکی یاپمغه مجبور اولاجقلری برشیئی ، شیمدیدن یاپمغه چالیشمالی‌درلر . یوقسه صورارز :

«باشقا چاره وارمی؟ بوآرابه ناصل یوریر؟»

أکلنمك وهوادن پاره بولمق !

ایشته لاف بیغینلری آلتنده همان عموم متنورلرمزك ساحهٔ وجداننده مدفون ومحفوظ مزحرفات ! أکلنمك : یکانه فلسه‌مز ، یکانه غایهٔ حیاتیه‌مز، یکانه مقصد وهدفمز بودر .

هوادن پاره بولمق : ایشته بوده یکانه دستور واصول اقتصادیمز .

بوحالده کیدرسه‌ك ، برقاچ وقت دها، نجره بولاشیغیله تنبل کدیلرك کچینمه‌سی قبیلندن اولارق پاشار یعنی سورونیر کیده‌رز. لکن مشروطیتك ایجابات ضروریه‌سی اولارق حق وعدل، مساوات وانصاف ، تطبیقه باشلانه‌جق اولورسه ، بو برخلقه حماللقدن باشقا صنعت ، اسارتدن باشقا صنعت ، محکومیتدن باشقا خدمت قالماز .

بو دردلری کیمسه دوشونمیور ، برسوری شارلاتانلر ، شخصلرینی‌ده رهقلام یاپمق اوزره مالا یعنی بیغینلریله صماح امتی دولدوریبور ، بر آچ قوردی ، دیکر دها آزغین بری‌تعقیب ایدییور ، هپسی عین امل آردنجه قوشیور . بو دردلری کیمسه دوشونمیورکه أیی کوتو بر چاره آرانسین ، هم‌ده کیم آرایه‌جق؟ چاره آرایه‌جقلر بودردلرله معلول اولورلر وبودردلری چارهٔ حیات بیلیرلرسه ، چاره بولنورمی ؟

قوانین اجتماعیه ، بوتون قوانین طبیعیه کبی مستبددر ، قهاردر. قطعی‌در ... کوریبورز که اوزون براحتضاره بکزه‌ین ، برمجنونك احتضارینی اکدیران شوکونلرده ، شوآنلرده درددیکلتمك امکانی مفقود،فریادلرك فائده‌سی‌ده مفقوددر . لکن قوجه بر ملتك افول حزینی کورمك، یاربی کورمك، وهیچ بر شی‌یاپامامق نه‌الیم بر منظره ، نه‌تحملسوز برمجبوریت‌ایمش!

مصیر عصر

تلغرافنامه‌لر

ایتالیان سوقیاتی

میلان ٢٩ ایلول — (سه‌قولو) غزته‌سنك اخباراتنه کوره ایتالیا حکومتی ٢٥٠٠ ردیف‌سلاح آلتنه جلب ایتمشدر . مقدمات صلحیه مذاکراتنك موفقیتنه اقتران ایتدیکی تقدیرده ایتالیانك طرابلسه قطعی برضربه ایندیرمك ایستدیکی کوریلیور .

دول معظمه‌نك نصایحی

لوندره ٢٩ — رویتر آژانسنك چینه‌دن استخبار ایلدیکنه نظراً قره طاغ حکومتی دول معظمه‌نك توصیه‌سی اوزرینه ادامهٔ صلحه قرار ویرمشدر .

موسیو پوآنقاره‌نك بیاناتی

پارس — فرانسه‌خارجیه‌ناظری موسیو پوآنقاره (اشتانپا) مخابری‌ایله وقوع بولان ملاقاتنده‌فرانسز دونماسنك آق دکزده تمرکزی ایتالیایه قارشی برتدبیر اولمدیغندن وایتالیا ایله بر اختلاف حدوثی وارد خاطر اولمامق لازم کلدیکندن ایتالیاده حاصل اولان هیجان معناسزدر . موسیو پوآنقاره تورکیه ایتالیا اختلافنك قریباً زائل اوله‌جغی امیدینی اظهار ایلدکدن صکره ، فرانسه حکومتی ایتالیایی اتفاق مثلثدن انفراد ایتمکه تشویق ایتمدیکنی ، زیرا هر ملت منافعنك کوستردیکی یولدن حرکت ایتمك مجبوریتنده بولندیغنی بیان ایتمشدر .

روسیه اردوسی

لوندره ٢٩ — رویتر آژانسنه وارشاویه‌دن کشیده اولنان برتلغرافنامه وارشاریه،کیف وویلنا حوالیسنده روسیه‌نك قسماً تحشیدات عسکریه‌ده بولنمش اولدیغی بیلدیرلمکده‌در .

حکومت ، اردونك دورهٔ تعلیمی اولدیغی درمیان ایلمکله برابر ناکهانی اوله‌رق اتخاذ اولنان تدبیر مذکور عظیم برتأثیر حصوله کتیرمشدر .

- عثمانلی -

صوك خبرلر

بولغار - صرب نوطه‌سی
و
اعلان حرب احتمالری

لوندره ٣٠ ایلول — اژانس رویتر یازییور : دوران‌الانیسیله حکومت کوره بولغار وصرب